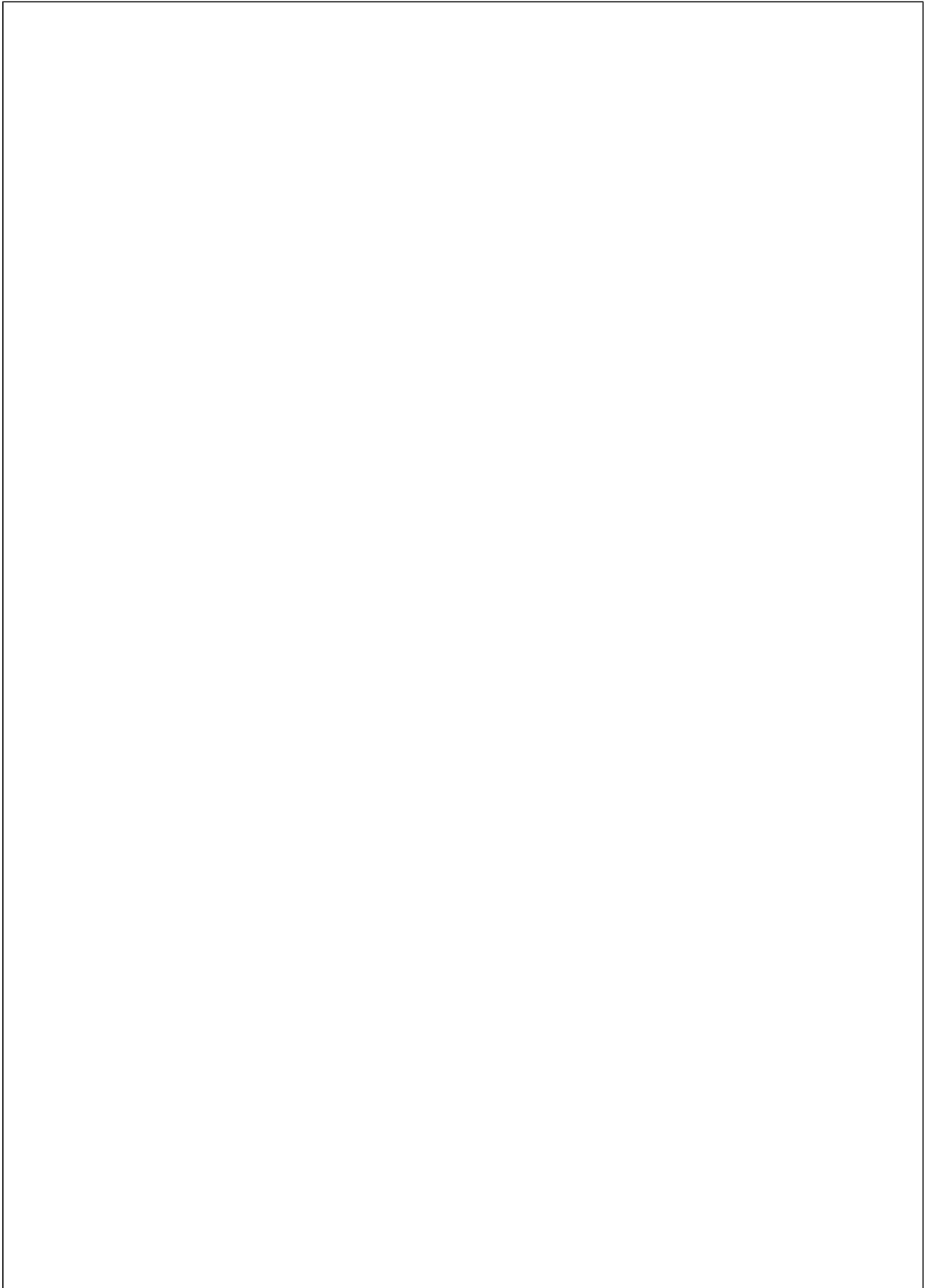

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/207738,TEKSTAUDIO-80-lat-temu-Heinrich-Himmler-nakazal-calkowicie-zburzyc-Warszawe.html>
27.02.2026, 08:13

[TEKST+AUDIO] 80 lat temu Heinrich Himmler nakazał całkowicie zburzyć Warszawę

9 października 1944 r. SS-Obergruppenführer Erich von dem Bach przekazał Wehrmachtowi otrzymany od szefa SS Heinricha Himmlera rozkaz doszczętnego zniszczenia Warszawy. Akcja nie miała uzasadnienia wojskowego, lecz była zemstą na niepokornym mieście.

15.10.2024

W chwili wybuchu II wojny światowej Warszawa, nazywana niekiedy Paryżem Północy, liczyła niemal 1,3 mln mieszkańców, z czego prawie jedną trzecią stanowiła ludność żydowska.

Pierwszy etap niszczenia stolicy Polski

Działania wojenne i kilkuletnia okupacja niemiecka przyniosły stolicy Polski hekatombę. Już we wrześniu 1939 r. bombardowania i ostrzał artyleryjski doprowadziły do zniszczenia ok. 10 proc. zabudowy miasta (15 proc. w części lewobrzeżnej). W ruinę zmienił się wówczas choćby Zamek Królewski.

W sprawie Warszawy Führer postanowił, że odbudowa tego miasta jako polskiej metropolii jest absolutnie wykluczona. Führer życzy sobie, żeby [...] Warszawa zesłała do rządu miasta prowincjonalnego”

- zanotował w lipcu 1940 r. Hans Frank, generalny gubernator okupowanych ziem polskich, które nie zostały włączone bezpośrednio do Rzeszy. Tak zwany plan Pabsta przewidywał - w najbardziej radykalnym wariantcie z 1940 r. - stopniowe wyburzenie Warszawy w dotychczasowej formie. Miało ją zastąpić nowe miasto niemieckie - dziesięciokrotnie mniejsze pod względem liczby mieszkańców, pełniące w dużej mierze funkcję węzła komunikacyjnego.

Zniszczenie getta

Wiosną 1943 r. Niemcy całkowicie spalili i zburzyli getto warszawskie. „Była żydowska dzielnica mieszkaniowa przestała istnieć!” - ogłosił kat powstania w getcie Jürgen Stroop.

Dogodny pretekst do zupełnego zniszczenia miasta dał Niemcom 1 sierpnia 1944 r. wybuch powstania warszawskiego. Minister spraw wewnętrznych Rzeszy i szef SS Heinrich Himmler chciał w ten sposób stworzyć „zastraszający przykład dla całej Europy”. W czasie powstania, w sierpniu i we wrześniu 1944 r., zniszczeniu uległo ok. 25 proc. zabudowy lewobrzeżnej części miasta.

Rozkaz Himmlera

Kapitulacja sił powstańczych nie przerwała niemieckiego dzieła zniszczenia. 9 października 1944 r. SS-Obergruppenführer Erich von dem Bach przekazał dowództwu 9. Armii Wehrmachtu, „że otrzymał od Reichsführera SS [Himmlera] polecenie Führera [Adolfa Hitlera], aby przeprowadzić doszczętnie zniszczenie Warszawy”. Ponieważ von dem Bach został wkrótce przeniesiony na Węgry, realizację barbarzyńskiego zadania przejął Paul Otto Geibel, wyższy dowódca SS i policji w dystrykcie warszawskim. To właśnie już po upadku powstania Niemcy zniszczyli dalsze ok. 30 proc. zabudowy lewobrzeżnej Warszawy - m.in. wysadzili w powietrze pałace Brühla i Saski, a

także celowo spalili zbiory specjalne Biblioteki Narodowej.

3 lipca 1947 r. Sejm Ustawodawczy uchwalił ustawę o odbudowie stolicy.

Raport o stratach wojennych Warszawy, opracowany w 2004 r. przez zespół doradców ówczesnego prezydenta miasta Lecha Kaczyńskiego, łączną sumę strat materialnych Warszawy i jej mieszkańców w latach 1939–1945 oszacował na 45,3 mld dolarów (według wartości z 2004 r.).

Zbrodnie niemieckie w Warszawie od lat stanowią przedmiot badań Instytutu Pamięci Narodowej. Efektem są liczne publikacje.

Nakładem Wydawnictwa IPN ukazał się album [*Okaleczone miasto – Warszawa '39. Wojenne zniszczenia obiektów stolicy w fotografiach Antoniego Snawadzkiego*](#) (wyd. II Warszawa 2020).

Z kolei w portalu IPN przystanekhistoria.pl można się zapoznać z artykułem Anny Zechenter o Erichu von dem Bachu:

[Anna Zechenter, Erich von dem Bach-Zelewski](#)

Polecamy też Państwu inne materiały dostępne w portalu IPN przystanekhistoria.pl i na innych stronach Instytutu:

[Zniszczenia Warszawy w 1939 roku w obiektywie Antoniego Snawadzkiego](#)

[Obleżenie Warszawy w fotografii Juliana Bryana](#)

[Agnieszka Wygoda, Kamień na kamieniu. Zniszczenie Warszawy po Powstaniu Warszawskim](#)
[Miasto skazane na śmierć](#)

[Materiały edukacyjne: infografiki - Zagłada Warszawy](#)

Kontakt dla mediów:

Rzecznik Prasowy IPN – Dyrektor Biura:

dr Rafał Leśkiewicz

tel. 602 322 362

rzecznik@ipn.gov.pl

AUDIO:

80 lat temu Heinrich Himmler nakazał całkowicie zburzyć Warszawę – dr Filip Gańczak, BRP IPN

Pliki do pobrania

[H. Himmler wydał rozkaz całkowitego zburzenia Warszawy - dr Filip Gańczak, BRP IPN \(mp3, 5.81 MB\)](#)

[H. Himmler wydał rozkaz całkowitego zburzenia Warszawy - dr Filip Gańczak, BRP IPN \(wav, 42.65 MB\)](#)

Aby zobaczyć odtworzyć włącz JavaScript

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)